

Život v ústavu je hendikep.

Transformace sociálních služeb zlepšuje kvalitu života lidí s postižením

Transformace je změna velkokapacitní ústavní služby pro lidi s postižením na bydlení a podporu v běžném prostředí.

Lidé s postižením díky transformaci přecházejí z velkých ústavů do bytů či rodinných domů v běžné zástavbě a žijí způsobem života, který je obvyklý pro jejich vrstevníky.

S náležitou podporou mohou lidé s postižením žít v běžných domácnostech, převzít odpovědnost za svůj život a zvládat péči o sebe a domácnost tak, jak to dělají ti, kdo v ústavech nežijí. Mohou chodit do zaměstnání, pěstovat své záliby nebo se stýkat s přáteli z okolí. Není důvod, aby svůj život trávili ve velkokapacitní instituci, která je v těchto činnostech omezuje.

Dříve mi chyběla volnost, teď už ji mám, říká Jarmila Mlčochová

Podstatnou část svého života strávila v ústavní péči. Dnes už bydlí ve svém pronajatém bytě, a to i díky podpoře pracovníků, kteří dali lidem s postižením příležitost žít a rozhodovat o svém životě jako kdokoliv z nás. Jarmila Mlčochová vypráví:

„Od narození jsem byla v kojeňáku, potom v dětském domově. Pak jsem vystřídala další čtyři a také dva ústavy sociální péče. V roce 1992 jsem se dostala do domova důchodců. Na to jsem byla mladá, tak mě v roce 1993 předali do opavského ústavu, kde jsem strávila dlouhých sedmáct let.

Vlastně jsem své dětství a mladá léta strávila v ústavech, kde nebylo soukromí, na pokoji nás bydlelo i deset, vše jsme

dělali skupinově, pracovníci na nás neměli čas a někdy s námi zacházeli necitlivě. Nechodili jsme moc mezi ostatní lidi. **Chyběla mi volnost.**

V roce 2004 mi opatrovnice nabídla chráněné bydlení. Z velké svobody a odpovědnosti jsem dostala strach. Dohodli jsme se, že si vše nejprve vyzkouším „nanečisto“.

Dostala jsem **svůj pokoj s klíči**, první práci, učila jsem se hospodařit s penězi, chodila samostatně nakupovat a sama jsem jezdila na návštěvy za kamarádkou a neteří. **Získala jsem sebedůvěru.** Byla jsem připravena ke změně. Přestěhovala jsem se do chráněného bydlení v Albrechticích, pak do Krnova. Postupně jsme se zabydlovali a **každý se zařizoval podle svého**, a to se mi líbilo nejvíce.

Začala jsem chodit do cvičné praxe, což mě naučilo dodržovat docházku do práce, plnit pracovní úkoly atd. Taky mám vyřízený občanský průkaz a můžu sama hospodařit s penězi.

Podářilo se mi získat práci v restauraci, kde sezónně dělám pomocnou kuchařku. Jsem moc ráda, když si můžu vydělat nějakou korunu. Mít stálou práci je můj velký sen.

Od října 2011 **bydlím ve svém nájemním bytě** s kamarádem a využívám podpůrnou asistenci. Už bych neměnila. Musela jsem se hodně věcí naučit, ale mám velkou volnost a sama si zařídím téměř vše, co potřebuji. **Jsem šťastná.**“

Celý příběh Jarmily Mlčochové i dalších lidí, kterým transformace pomáhá, čtete na www.trass.cz.

Podpora transformace sociálních služeb

Cílem projektu je podpořit přechod lidí s postižením z velkokapacitních ústavních služeb do bydlení a služeb v běžném prostředí.

Projekt realizuje odbor sociálních služeb a sociálního začleňování Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Projektu se účastní 32 ústavních zařízení z celé ČR, která poskytují služby cca 3 800 lidem s postižením. Na projektu spolupracují všechny kraje České republiky (Hlavní město Praha se vzhledem k podmínkám Evropského sociálního fondu účastní vybraných aktivit). Transformace se přímo dotýká cca 1100 lidí.

Součástí projektu je také Národní centrum podpory transformace sociálních služeb, které vzdělává a podporuje účastníky transformačního procesu.

Projekt přispívá k plnění *Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti*, která byla přijata usnesením vlády České republiky č. 127 dne 21. února 2007.

Projekt je financován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Více o projektu: <http://www.mpsv.cz/cs/7058>

SLOVO STAROSTY:

„Přestěhování do Náměště se uspíšil proces integrace lidí s mentálním postižením. Začali se zde pohybovat lidé, kteří se předtím v Náměšti objevili maximálně tak na nějakou kulturní akci, přijeli se podívat na nějaký koncert, divadlo a podobně. A najednou tady žili, chodili do jídelny na obědy... A Náměšťáci si ověřili, že integrace je záležitost, která nepřináší pro občany v podstatě žádná rizika. Ptal jsem se lidí, co bydlí na sídlišti, no a nesetkal jsem se s jediným negativním názorem, protože ti klienti jsou přátelští. A navíc je zde pocit, že prostě patří mezi ostatní lidi.“

Vladimír Měrka
starosta Náměště nad Oslavou

Organizace zapojené do projektu

Kraj / Zřizovatel	Organizace
Jihomoravský kraj	Habrovanský zámek , p.o.; Srdce v domě , p.o.;
Jihočeský kraj	Centrum sociálních služeb Jindřichův Hradec, Domov Pístina ;
Karlovarský kraj	Domov pro osoby se zdravotním postižením v Mariánské , p.o.; Domov pro osoby se zdravotním postižením " PATA " v Hazlově , p.o.;
Královéhradecký kraj	Barevné domky Hajnice ; Ústav sociální péče pro tělesně postižené v Hořících v Podkrkonoší ;
Liberecký kraj	Domov Sluneční dvůr , p.o.; Domov pro osoby se zdravotním postižením Mařenice , p.o.; Domov a centrum sociálních služeb Jablonec nad Nisou ;
Moravskoslezský kraj	Marianum , p.o.; Harmonie , p.o.; Zámek Nová Horka , p.o.; Zámek Dolní Životice , p.o.;
Olomoucký kraj	Vincentinum - poskytovatel sociálních služeb Šternberk, p.o.;
Pardubický kraj	Domov sociálních služeb Slatiňany ;
Plzeňský kraj	Domov pro osoby se zdravotním postižením Stod , p.o.;
Středočeský kraj	Bellevue , poskytovatel sociálních služeb; Vyšší Hrádek , poskytovatel sociálních služeb;
Ústecký kraj	Domovy pro osoby se zdravotním postižením Ústí nad Labem, p.o. - DOZOP pro osoby se zdravotním postižením Hlíňany ; Ústav sociální péče Lobendava , p.o.;
Kraj Vysočina	Domov bez zámku , p.o.; Domov Háj , p.o.; Domov Jeřabina , p.o.; Ústav sociální péče Křižanov , p.o.
Zlínský kraj	Sociální služby Vsetín, p.o. - DOZP Zašová ; Sociální služby Uherské Hradiště, p.o. - DOZP Velehrad - Salašská ;

Organizace přímo řízené MPSV: Projektu se účastní s cílem zpracovat plán rozvoje poskytovaných služeb: k tomu vyžívají podporu poskytovanou Národním centrem, zejm. vzdělávání, sdílení zkušeností v rámci projektu apod.

MPSV ČR	Diagnostický ústav sociální péče v Tloskově ; Ústav sociální péče pro tělesně postižené v Hrabyni ; Ústav sociální péče pro tělesně postiženou mládež Zbůch ; Ústav sociální péče pro zrakově postižené v Brně - Chrlicích ; Ústav sociální péče pro tělesně postiženou mládež v Brně - Králově poli ;
---------	---

Časté otázky a odpovědi

Znamená transformace zrušení služeb pro lidi s postižením?

Ne, nejedná se o rušení služeb, ale o změnu podmínek a způsobu jejich poskytování. Většina lidí s postižením se z ústavů stěhuje do běžných bytů či rodinných domů, kde jim je zajištěna potřebná podpora např. formou chráněného bydlení. Využívají také denní stacionáře a další způsoby podpory.

Někteří lidé ale z ústavů odcházejí úplně?

Část současných klientů velkých ústavů se vrací ke svým rodinám nebo se stěhuje do domácností s přáteli – a pobytovou sociální službu již nepotřebují. Jsou to ti, kteří mají takové schopnosti a dovednosti, které jim umožňují vést samostatný život. Do ústavu se přitom dostali pro nedostatek jiných možností podpory.

Pokud žil člověk v ústavu dlouhá léta, jak takovou změnu zvládne?

Pro člověka, který strávil část svého života v ústavním zařízení, je určitě tato změna náročná. Proto jí předchází důkladná příprava, která obnáší jak vyhodnocení potřeb člověka, tak naplánování průběhu transformace. Součástí přípravy jsou také výběr místa budoucího bydliště, jeho návštěvy a navazování vztahů s okolím nebo rozvoj potřebných dovedností. Zkušenosti ukazují, že přes počáteční stres dochází po přestěhování ke zlepšení psychické pohody a navázání dobrých vztahů s okolím.

Podle čeho bylo 32 zařízení zapojených do projektu vybráno?

Ministerstvo práce a sociálních věcí oslovilo kraje, které přihlášily vybraná zařízení – zohledňovala se vysoká kapacita zařízení a objektů, jejich špatný stav, izolovanost od běžného prostředí a další ukazatele.

Podle čeho jsou vybírány obce, kam se lidé z ústavů stěhují?

Cílové obce jsou vybírány podle konkrétních potřeb lidí, kteří se do nich stěhují: často se odvíjí od jejich rodinných nebo přátelských vazeb.

Spousta lidí s postižením dnes žije v rodinách a do ústavů nechce, ovšem chybí pro ně dostupná pomoc. Proč se raději nevěnujete jim, vždyť o lidi v ústavech je postaráno?

Protože život v ústavu je hendikep. Velkoka-pacitní instituce omezuje osobní rozvoj člověka. Každý má přitom právo na běžný život srovnatelný s vrstevníky.

Navíc, díky transformaci se zvyšuje dostupnost bydlení a podpory pro dospělé s postižením v běžném prostředí. Nově vytvořené bydlení a služby budou moci využívat také lidé, kteří nepřicházejí z ústavů. V transformaci vybudované zázemí pro služby bude obci sloužit řadu dalších let.

Co znamená transformace pro naši obec?

Pokud má ve vaší obci vzniknout nové bydlení nebo služba pro lidi s postižením, znamená to především příležitost pro rozvoj obce: se službami jsou spojena pracovní místa a zároveň odbyt zboží a veřejných služeb. Zlepší se tím také dostupnost sociálních služeb pro stávající občany, neboť budované bydlení a služby mohou částečně využívat také lidé, kteří nyní v ústavech nejsou.

V transformaci vybudované zázemí pro služby bude obci sloužit řadu dalších let.

To ale bude stát spoustu peněz, kde je vezmete?

Vytvářet nové služby pro lidi s postižením je možné díky penězům z Integrovaného operačního programu, kde je k tomuto účelu vyhrazeno cca 1,3 mld. Kč. Více informací: <http://www.mpsv.cz/cs/5496>

„Jsme moc rádi, že chráněné bydlení zakotvilo právě v Šanově. Ze začátku se na klienty, kteří sem přišli z Břežan, dívali místní poněkud s nedůvěrou. Postupem času nám ale sami klienti chráněného bydlení dokázali, že si tuto cestu života zaslouží. Teď už jsou platnými obyvateli obce, pomáhají jak na obecním úřadu, tak i v domácnostech místních lidí, chodí na kulturní a sportovní akce.“

Petr Škarek
starosta Šanova

„Osobám se zdravotním postižením budou ve městech vybudována menší zařízení, která mají rysy rodinného charakteru a jsou se zajištěnou odbornou péčí. Město Vsetín se Zlínským krajem na problematice transformace dlouhodobě spolupracuje a snažilo se najít vhodné pozemky pro vybudování těchto malých zařízení.“

Květoslava Othová
první místostarostka Vsetína

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb pomáhá vzděláváním a metodikou 32 organizacím, které umožňují lidem s postižením přejít z velkých ústavních služeb do bydlení a života v běžné společnosti. Národní centrum je součástí projektu MPSV ČR Podpora transformace sociálních služeb.

Národní centrum **podporuje zapojené organizace a kraje posílením personálních kapacit** potřebných pro zvládnutí transformačního procesu: v každé zapojené organizaci má odborného pracovníka na 0,5 úvazku a v každém zapojeném kraji pracovníka na 1,0 úvazku.

Národní centrum **vzdělává pracovníky zapojených organizací a dalších institucí podílejících se na transformaci** služeb sociální péče. Zajišťuje čtyři vícedenní vzdělávací programy a řadu jednorázových seminářů a workshopů, které přispívají ke sdílení zkušeností a informací nezbytných pro úspěšný průběh transformace.

Národní centrum **informuje o transformačním procesu a podporuje veřejnou diskuzi o deinstitucionalizaci** služeb sociální péče.

Národní centrum **poskytuje konzultace a metodickou podporu** při tvorbě transformačních plánů a investičních projektů, které umožňují praktickou realizaci transformace.

Národní centrum **vytváří analytické a metodické nástroje**, které reflektují dosavadní průběh transformace a přispívají k jeho pokračování i pro další lidi s postižením, které žijí ve velkokapacitních institucích.

Národní centrum zahájilo svou činnost v listopadu 2010 na základě veřejné zakázky Ministerstva práce a sociálních věcí.

Řízení, personální zajištění a realizaci řady konkrétních aktivit Národního centra zajišťuje společnost **3P Consulting** (www.3pconsulting.cz). Na činnosti Národního centra se také podílejí:

- sdružení Hestia, které poskytuje supervizi zapojeným organizacím, krajům a pracovníkům MPSV a školí intervizory v zařízeních
- společnost Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, která zajišťuje některé vzdělávací aktivity
- sdružení Quip – Společnost pro změnu a společnost Akademie produktivity a inovací, které se podílejí na tvorbě analýz.

Při realizaci aktivit spolupracuje Národní centrum s řadou odborníků z dalších organizací, které se věnují transformaci sociálních služeb pro lidi s postižením. Aktivity Národního centra probíhají do března 2013. Novinky na www.facebook.com/trass.cz.

Kontakt:

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

3P Consulting, s.r.o.
Římská 12
120 00 Praha 2

telefon:
(+420) 739 548 469

e-mail:
info@trass.cz

web:
www.trass.cz

Facebook:

www.facebook.com/trass.cz

